

Plan- og bygningsetaten
Boks 364 sentrum,
0102 Oslo

Deres referanse: **201517497**

Oslo, 16. mai 2017

HØRING: OM HANDLINGSPROGRAM FOR ØKT BYLIV I OSLO SENTRUM

Oslo Handelsstands Forening mener Oslo kommune bør ha en sentrumspolitikk som bygger opp under økt byliv, tilrettelegger for lønnsom, kommersiell utvikling som tiltrekker seg mennesker, og økonomisk og miljømessige bærekraftige rammevilkår for handel, servering og service. Vi har derfor med interesse engasjert oss i Oslo byråds arbeid med «Bilfritt sentrum».

Om prosess

Vi understreker innledningsvis et poeng vi har forfektet siden sent 2015, nemlig at arbeidet med en god sentrumsutvikling burde ha vært utført i en annen rekkefølge. Det å starte med et tiltak (gjøre sentrum bilfritt) for deretter lage analyser, kartlegginger, områdeutvikling og eventuell tilpasning til annet plan- og arealverk, har for OHF fremstått som en «bakvendt» tilnærming. Sentrumspolitikk i Oslo bør være en helhetlig tilnærming der de forskjellige politikkområder, med tilhørende etater og underliggende virksomheter blir koordinert med felles målsettinger, og for deretter gjennomføre utviklingsoppgaver og nye tiltak. Vi ser byrådets forslag til revidert mandat for «Bilfritt Byliv», byrådsak 58/17, som et skritt i riktig retning. Vi er også tilfreds med at Bylivsundersøkelsen fra 2014 nå preger arbeidet med «Bilfritt Byliv» vesentlig sterkere enn hva det gjorde i oppstarten fra høsten 2015.

Om målsettinger og ambisjoner

Det er viktig at politikken (innholdet) som vedtas for sentrumsutvikling, sikrer positive vilkår for eksisterende næringsliv – særlig handel og servering – og at rammevilkårene bygger opp under en bærekraftig men lønnsom næringsaktivitet og -utvikling. På den måten sikrer vi stabile næringsvirksomheter, og en byøkonomi som gagnar både innbyggere, kommune og næringsliv. OHF har deltatt på flere faglige møter sammen med kommunen om dette temaet, og vi mener å se flere eksempler på hvordan en sentrumsutvikling som ikke følger vår anbefaling om å bygge videre på eksisterende næringsliv, faktisk skader byutviklingen og sentrumsutviklingen. Dette mener vi bl.a. våre felles observasjoner fra Brussel, Belgia, i 2015 viste.

Dernest bør politisk styring av sentrumsutvikling være orientert mot målsettinger, ansvarsforhold og metoder for utvikling og drift. OHF fremfører regelmessig ønsket om praktiske løsninger og faktiske tiltak, men vi er tilsvarende opptatt av hvordan politikken skal utføres. Tydelige ansvarshavende for målene, klare krav om leveranser fra andre offentlige virksomheter og langsiktig og forpliktende samarbeid med næringslivet og organisasjoner er avgjørende komponenter i hvordan sentrumspolitikken skal gjennomføres. Vi er bekymret over uklare ansvarsforhold i de enkelte målsettinger og tiltak som behandles i programmet. Ser vi på de enkelte tiltak i kap. 6, er det anført flere ansvarshavende (A:) også fra statlig sektor eller privat sektor. Hvilke forpliktelser de enkelte har påtatt seg, fremgår ikke. Dette poenget bør behandles klarere i handlingsprogrammet, slik at oppgaven som *Ansvarlig* blir tydeligere beskrevet.

Om overgripende tiltak

OHF støtter tilnærmingen med en sonebasert løsning for tiltak i sentrumsutviklingen. Samtidig vil mye av sentrumsutviklingen avhenge av overordnede tiltak som har effekt i flere soner og i hele byen. Drøftingen rundt dette i «Organisatorisk strategi» i kap. 5 er interessante, men kan med fordel drøftes grundigere og bredere, og ikke minst bør kommunen forplikte seg med noen konklusjoner snarere enn å tilkjenne at noen saker bør vurderes nærmere. Dette gjelder særlig transporttiltak som f.eks. utvikling av holdeplasser (som knutepunkter), fjordbåtforbindelse (som dukker opp som en forutsetning senere som sonetiltak), gateutforming og varelevering. Dette er temaer som bør drøftes nærmere i forkant av all annen sentrumsdiskusjon, og ikke minst forut for forskjellige tiltak som omtales i soneprogrammet.

Svak forvaltningsmessig/rettslig status på handlingsprogrammet

Handlingsprogrammet skal fungere som et «faglig og strategisk grunnlagsdokument» (s. 8), hvilket vi oppfatter som et nokså uforpliktende uttrykk. Vår erfaring med tidligere operative, men kun veiledende planer (f.eks. næringspolitisk handlingsplan fra 2011), er at disse mangler gjennomføringskraft.

Svak på nødvendig måleindikatorer og tilhørende evalueringer

Målsettinger som listet opp på side 7 (og indirekte bekreftet gjennom de bestillinger av evalueringer kommunen har anskaffet eksternt) fremmer ikke de helt avgjørende egenskaper som en god sentrumspolitikk må bygge på – nemlig lønnsom, bærekraftig næringsutvikling innen publikumsrettete tjenester som handel, service og servering. Programmet må videre inkludere verktøy og prosesser for å måle den kommersielle utvikling. Vi noterer oss selvsagt at kommunen kommuniserer i andre sammenhenger at byøkonomi og handelens situasjon er viktig for sentrumsutviklingen, men vi forventer å se slike budskap fulgt opp gjennom planlegging og målinger.

Om soneinndelingen

Vi mener programmet søker å løse sin målsetting på en riktig måte; først en beskrivelse og vurdering av sentrum som helhet og deretter en drøfting rundt hvilke ambisjoner vi har for by- og sentrumsutvikling. De syv dimensjonene som er listet som kritiske knyttet til bylivet på side 27, dekker også våre interesser i byutvikling – og da særlig knyttet til byøkonomi, mobilitet og folk.

Inndelingen i soner er også bra etter vårt syn, da vil både vurderinger og tiltak være mer tilpasset de enkelte gater, strøk og torg – hvilket er nødvendig for å fange opp eksisterende næringslivs behov.

Analysene som er gjort i de enkelte soner har vi forelagt våre medlemmer, og vi har ikke registrert noen uenighet eller mangler ved disse.

Vi mener programmet mangler en vesentlig komponent i sin analyse, der den beskriver den enkelte sonens styrker, svakheter og potensiale. Sonene bør også bli vurdert ut fra et trusselbilde, der sonens svakheter utfylles med eksterne trusler som påvirker folk, mobilitet og byøkonomi. På den måten kan vi enklere synliggjøre behovet for mottiltak der hvor eksterne påvirker sentrum, bl.a. som beskrevet under delområde 6 – Hammersborg – og svakheten ved kontor- og regjeringsfunksjoner. Dette er en trussel som skjer som følge av statlige myndigheters innvirkende i byutviklingen.

Det vil alltid være forskjellige oppfatninger om grensedragningen rundt de forskjellige sonene, og grenseflater mellom sonene. Vi har forståelse for at det vil være vanskelig å forene alles interesser i dette. Vi vil påpeke at der hvor det er interesser som blir berørt – og gjerne negativt – som følge av at sonetiltak et sted påvirker en annen sone, der bør kommunen være raske med å sette inn tilpassete tiltak eller løsninger for å bøte på negative effekter. Et større problem er der hvor det ikke er mindre tiltak som forårsaker ulemper, men større strategiske valg for byen. Et eksempel vil være i sone Vika og sone Rådhuskvarartalet. Begge soner åpner for å være hovedvei for gående mellom sentrum og Akers Brygge (hhv. Ruseløkkveien og Olav Vs gate), og da blir spørsmålet om de vil kunne fungere godt i samspill. Slike eksempler finnes det flere av, og dette må løses i hver enkelt sonetiltakspakke.

Om foreslåtte tiltak – soner

OHF er forståelig nok mest orientert mot tiltak som er ment å styrke verdiskaping og byøkonomi. Vi er tilfreds med at denne bylivsfaktoren har fått en sentral plass i arbeidet med handlingsprogrammet. Samtidig er hvordan denne styrkingen skal skje ikke beskrevet, se f.eks. ønsket om mer aktive førsteetasjer i Schweigaardsgate. Dette bør både problematiseres nærmere, samt at kommunen bør forsøke å beskrive hvordan kommunen kan nærme seg en slik effekt i praksis.

Vi etterlyser en enkel og bedriftsvennlig politikk for leie av gategrunn. Slik utleie må skje på vilkår som sikrer at eksisterende næringsliv som tilbyr handel og tjeneste året rundt, ikke blir skadelidende ved leie til midlertidige virksomheter på gategrunn.

OHF kommenterer ikke de enkelte tiltak og begrunnelser for disse. En viktig begrunnelse for dette er at tiltak som settes i gang må være forankret i det lokale næringsliv – både blant gårdeiere, butikker, servering og tjenesteytere. OHFs oppfatning er at selv om vi kan peke på generelle egenskaper og fellesinteresser, må tiltak være rettet inn mot hva de lokale interesser etterspør og trenger. Våre kommentarer kan derfor ikke anses som uttømmende for vårt syn på handlingsprogrammets kapittel 6. Når vi velger å kommentere enkelte detaljer, så er dette for å eksemplifisere vårt syn på programmet.

- Mobilitetshensynet er helt avgjørende for sentrumsutviklingen. Analysene er i overkant overflatiske når det gjelder persontrafikken, og i praksis fraværende knyttet til varedistribusjon.
- Stedsbestemte tiltak er gjennomgående i hele programmet, og dette er vi meget tilfreds med – det forsterker det komparative fortrinn hver sone har (sjø, arkitektur, butikker etc).
- Tiltakene ønskes målt mot indikatorer som «effekt på næringsvirksomhet», jfr. bl.a. pkt 6.1., men dette er som tidligere beskrevet ikke målinger som er fastlagt.
- Kartene som er brukt for analyse og strategi er informative og gode – disse bør bli gjennomgående brukt i fremtidig plan- og tiltaksarbeid, samt i kommunikasjonen eksternt, slik at endringer og tiltak kan markeres i kartene.

Strukturelle eller organisatoriske tiltak

Vi finner det tilfredsstillende at handlingsprogrammet er fremmet av tre etater i Oslo, slik at det vil være felles målsettinger om hvordan byen skal reguleres og forvaltes – snarere enn at forskjellige virksomheter i Oslo kommune har motstridende målsettinger om byliv. Samtidig er handel og næringsliv berørt av flere etater og virksomheter i Oslo kommune enn disse tre, foruten det at det er flere politiske bestemmelser som påvirker våre medlemmers aktivitet – både kommunalt og statlig. Vi ville derfor likt å se at både næringsetaten, sikkerhetsmyndigheter, beredskaps- og sikkerhetsetater, kultur m.fl. slutter seg til felles mål for utviklingen for å sikre byliv i sentrum. I den sammenheng viser vi også til våre kommentarer innledningsvis i vår uttalelse.

OHF fremmet høsten 2016 et forslag om å monitorere den økonomiske utviklingen i Oslo sentrum knyttet til de områder, strøk og næringer som er berørt av bilfritt byliv. Forslaget fikk etter vårt syn en positiv mottakelse, men vi kan ikke se at det har utløst noen praktisk oppfølging. Dersom ikke et adekvat verktøy er på plass for å måle omsetning, arbeidsplasser

og verdiskaping i Oslo sentrum i forlengelse av tiltak som kommunen setter inn i Bilfritt Byliv-prosjektet, mener vi at prosjektet står til stryk. Det er helt avgjørende at prosjektet skaper verdier for byen – og uten et egnet verktøy som overvåker den økonomiske utviklingen blir resultatene høyst diskutabile.

Byrådserklæringen i 2015 fastslo at det skulle bli etablert et sentrumssamarbeid, mellom næringen og myndighetene. Dette er ennå ikke materialisert, og for 2017 har OHF valgt å gå i gang med et sentrumskoordinerende arbeid på egenhånd. Vi mener det er en sterk ulempe for sentrumsutviklingen at kommunen ikke har prioritert å få et slikt samarbeid på plass forut for gjennomføringen av politikken i Bilfritt Byliv.

For OSLO HANDELSSTANDS FORENING,

Gunnar Larssen
Administrerende direktør

Jon Anders Henriksen
Næringspolitisk direktør